

Bilaga 1

Sammanställning av uppföljning avseende samverkansavtal om familjecentrerat arbetssätt 2022

Inledning

Samverkansavtal om familjecentrerat arbetssätt är avtal som respektive regional socialnämnd har med Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd (HSNG), Västra Götalandsregionen (VGR). Förskolenämnden och respektive regional socialnämnd har i sin tur en överenskommelse om delfinansiering av dessa samverkansavtal. Efter en omorganisering av den politiska organisationen i VGR har samverkansavtalen från och med 1 januari 2023 flyttats över från HSNG till den nyinrättade Delregional nämnd Göteborg.

I samverkansavtalen ingår 1,0 årsarbetare för tjänsten koordinator familjecentrerat arbetssätt. Samverkansavtalen kom till när Göteborgs Stad hade tio stadsdelsnämnder som alla hade var sitt avtal med dåvarande Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd. Därav finns det totalt tio koordinatörer FCA för målgruppen barn 0–6 år och deras familjer. Alla koordinatörerna har i dag sin anställning i en regional socialförvaltning. En majoritet av koordinatörerna arbetar även som samordnare för familjecentral som del av sin tjänst. Hur många procent av tjänsten som läggs på respektive funktion styrs av lokala behov och förutsättningar.

Detta dokument är begränsat till en sammanställning av årsredovisningarna som gjorts utifrån samverkansavtalen mellan respektive regional socialnämnd och Göteborgs hälso- och sjukvårdsnämnd (HSNG), Västra Götalandsregionen (VGR). Sammanställningen omfattar därmed inte all samverkan och allt samarbetet som sker mellan professioner, verksamheter och huvudmän inom ramen för FCA.

Sammanställningen följer de rubriker som finns i mallen för årsredovisning som koordinatörerna har använt. Det som återges i sammanställningen är vad koordinatörerna själva skrivit och uttryckt i årsredovisningarna. Texten under rubriken *Analys* är förskoleförvaltningens. Totalt har det inkommit åtta årsredovisningar, en för stadsområde Centrum samt i övrigt en per tidigare stadsdelsnämnd.

För att få en bättre läsbarhet kommer följande förkortningar att användas:

- FCA (familjecentrerat arbetssätt)
- FC (familjecentral)
- Koordinator (koordinator för familjecentrerat arbetssätt 0–6 år)
- BMM (barnmorskemottagning)
- BVC (barnavårdcentral)

Sammanställning

1. Samordning och utveckling av familjecentrerat arbetssätt i stadsdelen

Fördelning av tjänst under år 2022			
Område	Koordinator FCA	Samordnare FC	Totalt
Stadsområde Centrum (Majorna-Linné, Centrum och Örgryte-Härlanda)	2,75 årsarbetare	0,50 årsarbetare (samordnare för ABC)	3,25 årsarbetare
Lundby	0,80 årsarbetare	0,20 årsarbetare	1,0 årsarbetare
Norra Hisingen	0,75 årsarbetare	0,25 årsarbetare	1,0 årsarbetare
Västra Hisingen	0,80 årsarbetare	0,20 årsarbetare	1,0 årsarbetare
Askim-Frölunda-Högsbo	0,70 årsarbetare	0,30 årsarbetare	1,0 årsarbetare
Västra Göteborg	0,60 årsarbetare	0,40 årsarbetare	1,0 årsarbetare
Angered	1,0 årsarbetare	0	0
Östra Göteborg	1,0 årsarbetare	0	0
Totalt	8,4 årsarbetare	1,85 årsarbetare	10,25 årsarbetare

Kommentarer till tabellen

Stadsområde Centrum: En koordinator har under år 2022 arbetat 90 % och en har arbetat 85 %. Medel från det lokala folkhälsoavtalet har under år 2022 finansierat en tjänst om 0,5 årsarbetare som samordnat föräldraskapsstödsprogrammet ABC. Därav överstiger den sammanlagda procenten tre heltidsårsarbetare.

Angered och Östra Göteborg: I dessa områden finansieras inte samordnaren på FC genom samverkansavtalet. Koordinatören arbetar därför inte som samordnare på FC.

Redogör för koordinators samt samordnarfunktionens arbete under året, inklusive de viktigaste erfarenheterna av årets insatser.

Funktionen koordinator FCA

Koordinatören har en sammankallade, stöttande och drivande roll i lokala samverkansstrukturer. Exempel på forum där koordinatörer deltar och/eller sammankallar är barnhälsonätverk, NOSAM barn och unga samt olika lokala grupper. Koordinatorerna stöttar och samordnar även lokala processer så som framtagande av avtal för FC.

På lokal nivå har koordinatörerna under år 2022 arbetat med, samordnat och stöttat en rad lokala insatser inom fler områden. Några exempel på områden är:

- språkutvecklingsfrämjande insatser,
- föräldraskapsstöd,
- spridning av information om och stöttning av arbetet med ”Fler barn i förskolan”,
- familjecentralen som arena för integration (förberedande SFI, samhällsorientering, föräldragrupper) och
- samverkan med civilsamhället.

Inför år 2023 har alla koordinatörer varit en del av att ta fram en behovsanalys och en handlingsplan för sitt respektive stadsområde.

Alla koordinatörer ingår i ett kollegialt nätverk som träffas en gång i månaden. I nätverket hanteras frågor som rör hela staden. Exempel på staden-gemensamt arbete under år 2022 är språk- och läsfrämjande arbete, uppföljning och utvärdering av FCA, kommunikation om FCA och generellt föräldraskapsstöd samt munhälsa hos familjehemsplacerade barn.

Funktionen samordnare familjecentral

Funktionen samordnare fungerar som stöd till FC både i verksamhetens dagliga arbete och i utveckling. Det innebär till exempel att hålla i möten och planeringsdagar samt samordna gemensamma aktiviteter och processer så som framtagande av verksamhetsplan. Samordnaren fungerar som en länk mellan styrgrupp och medarbetare samt mellan FC och NOSAM barn och unga.

Funktionen samordnare har under året haft olika fokus beroende på område och verksamhet. Under 2022 har FC Sandarna (Kungsten) haft begränsade möjligheter till samverkan på grund av personalbrist och arbetsbelastning hos parterna i familjecentralen. Det har även påverkat samordnarens roll och möjligheter. På FC Draken (Krokslätt) har fokus varit på att hitta en ny BVC som kan delta i verksamheten. Samordnaren för det familjecentralsliknande arbetet på Axelhuset (Högsbo) har i början av år 2022 fokuserat på att få till stånd ett samverkansavtal. Därefter har fokus varit på att starta upp och utveckla samverkan. FC Trädet (Frölunda) kommer att flytta till nya lokaler vilket har varit fokus för samordnaren på den familjecentralen.

Viktigaste erfarenheterna

En av de viktigaste erfarenheterna som koordinatorena tar upp är att det går att göra mycket som ger effekt för barn och familj om det görs i samverkan och med fokus på det lokala.

I kölvattnet av pandemin upplever koordinatorena att förståelsen har ökat för hur sårbart arbetet kan vara. Under pandemin prövades till exempel interaktiva föräldramöten för att nå prioriterade grupper. Även om insatsen sker på olika språk är det vara svårt att skapa tillitsfulla relationer på distans. Erfarenheten visar att ett ihållande arbete krävs för att nå framgång.

Ytterligare en erfarenhet är att omvärldsbevakning är viktigt för att förstå vad som kan påverka familjer och möjligheter till stöd. Ett exempel är den ökande misstron mot socialtjänsten vilket även drabbar öppen förskola och förskolan.

Redogör för om och hur det lokala arbetet utformats för att nå prioriterade grupper i syfte att minska skillnader i hälsa och livsvillkor.

FCA i sig har som långsiktigt mål att bidra till minskade skillnader i livsvillkor och hälsa. I planeringen av arbetet fokuserar koordinatorena, och de samverkansforum där de ingår, på hur aktiviteter och insatser ska nå särskilt prioriterade grupper. Bland annat har insatser förlagts till prioriterade geografiska områden samt till civilsamhällets arenor som möter utsatta grupper, till exempel Stadsmissionen.

En del i att nå prioriterade grupper är att anpassa kommunikationen. Koordinatorena har till exempel använt andra kanaler än de mer traditionella och översatt information till andra språk än svenska. Tillsammans har koordinatorena tagit fram en kommunikationsplan för generellt föräldraskapsstöd där insatserna anpassats för att nå prioriterade grupper. Östra Göteborg lyfter sin samverkan med civilsamhället. Företrädare för civilsamhället har bidragit med kunskap om familjers behov och hur aktiviteter bör anpassas för att nå prioriterade grupper. I stadsområde sydväst har koordinatorena utbildat Hälso guider i vikten av och rätten till en plats i förskolan samt hur

vårdnadshavare ansöker om plats. Hälsoguiderna har sedan fått i uppdrag att sprida informationen.

FC kan fungera som en arena för integration och därmed en arena för att nå prioriterade grupper så som utrikes födda kvinnor som är hemma med yngre barn. Flera FC har under år 2022 erbjudit denna målgrupp förberedande SFI/språkträning. Deltagarna i aktiviteten har lotsats dit från andra verksamheter så som FC, FC-liknande verksamheter, förskolor och andra aktörer som möter föräldralediga.

Öppna förskolorna är ofta arena för aktiviteter. Årsredovisningarna från Hisingens områden tar till exempel upp *Vara där föräldrar och barn är* som innebär att tandsköterskor tillsammans med föräldrastödjare deltar i de öppna förskolornas verksamhet regelbundet.

2. Styrning och samverkan

Redogör för hur NOSAM¹ fungerar som styrgrupp för det familjecentrerade arbetssättet.

Under året har styrgruppsansvaret för FCA succesivt flyttats över från NOSAM barn och unga till forum för stadsområdessamverkan. Skillnaden mellan de två forumen är bland annat att berörda representanter för hälso- och sjukvårdens utförare i VGR (BVC och BMM) ingår i NOSAM barn och unga men inte i forum för stadsområdessamverkan. Ambitionen är att representant från koncernkontoret (beställare, inte utförare) i VGR bjuds in till forum för stadsområdessamverkan när FCA finns med på dagordningen.

Närvaro i och struktur för NOSAM barn och unga har varierat över staden. Vissa har haft hög närvaro med bred representation medan andra haft stor omsättning på deltagare och låg närvaro. I stadsområde Centrum och stadsområde Hisingen upplevs NOSAM barn och unga snarare vara ett forum för avrapportering än en aktiv styrgrupp. Forumets roll som styrgrupp för FCA har varit otydlig och det har funnits oklarheter avseende pågående omorganisering av NOSAM-strukturen i hela Göteborg. NOSAM barn och unga sydväst utgör styrgrupp för FCA i hela stadsområdet. Forumet beskrivs ha fungerat bra som styrgrupp och stöd i arbetet.

Några områden har alternativa lösningar. I Västra Hisingen fungerar styrgrupperna för FC/familjecentralsliknande även som styrgrupp för FCA. I Östra Göteborg har koordinatörn sammankallat och hållit i en lokal Temagrupp barn och unga. Där har FCA hanterats fram tills början av år 2022 då styrgruppsansvaret lyftes över till forum för stadsområdessamverkan. Temagruppen har varit en undergrupp till NOSAM Östra Göteborg.

Ge exempel på eventuella förbättringsområden (för NOSAM) inför 2023

Genomgående lyfter koordinatörerna att regionens delaktighet i FCA-frågor och representation i styrning och ledning måste säkerställas när NOSAM barn och unga inte längre är styrgrupp för FCA. Risken som beskrivs i årsredovisningarna är att

¹ NOSAM barn och unga är ett forum där enhetschefer från verksamheter inom Västra Götalandsregionen och kommun träffas för att samverka. I Göteborgs Stad finns det ett NOSAM i varje tidigare stadsdelsförvaltning. För ytterligare information se <https://www.vardsamverkan.se/organisation/delregionalvardsamverkan/kommun-och-sjukvard---samverkan-i-goteborgsomradet/organisation/nosam/>

ägandeskapet av samverkansfrågor som rör blivande föräldrar, föräldrar, samt barn och unga inte upprätthålls hos berörda utförare av hälso- och sjukvård i VGR.

Det finns också behov av att tydliggöra NOSAM:s roll i förhållande till andra forum som hanterar FCA-frågor. I några årsredovisningar framgår det att NOSAM bör ha en fortsatt roll som förankringsforum för samverkansprocesser och gemensamma utmaningar för lokala FCA-frågor. Några koordinators lyfter även att NOSAM gynnas av ett processtöd och att alla deltagare i NOSAM bör få en obligatorisk introduktion i vad representantskapet innebär.

Ge exempel på aktiviteter som skett i samverkan, och beskriv vilket mervärde som skapats för barn och familj. Skriv utifrån medverkande arenor och verksamheter i det lokala FCA-arbetet.

Definitionen av en FCA-aktivitet är att aktiviteten skapar ett mervärde för barn och familj, utöver det som resurserna i den egna verksamheten räcker till. Aktiviteten ska även involvera mer än en verksamhet.

Under året har en rad samverkansaktiviteter genomförts. Några aktiviteter som särskilt berör förskolan och öppna förskolan som arena/ genomförare är:

- Föräldraskapsstöd: föräldraskapsstödsprogram, samtal och föräldraträffar.
- Tandboxen: insats från Folktandvården om munhälsa för yngre barn.
- Familjecentralen som arena för integration
- Språk- och läsfrämjande insatser
- Barnhälsonätverk: nätverken består av representanter från verksamheter i Göteborgs Stad, Västra Götalandsregionen och andra aktörer som möter yngre barn. Från förskolan kan rektor, specialpedagog och medarbetare från öppen förskola delta.

I stadsområde nordost har koordinators tillsammans med rektor stöttat spridning av informationsmaterial avseende förskolans nya uppdrag i skollagen som syftar till att få fler barn att börja i förskolan.

Aktörer som varit med i samverkan och genomförande av samverkansaktiviteter är både kommunala, regionala och från civilsamhället, exempelvis kulturförvaltningen, barnmorskemottagningar, Svenska Kyrkan, kulturtolkar, fristående öppna förskolor och integrationscentrum.

Spädbarnverksamhet

Spädbarnsverksamheten Vårväderstorget erbjuder ett riktat stöd till familjer. Stödet är en samverkan mellan förskoleförvaltningen, socialförvaltningen Hisingen och Närhälsan Biskopsgården. Verksamheten regleras i ett eget avtal mellan parterna. Förskoleförvaltningen bidrar med 1,0 årsarbetare förskollärare till verksamheten. Koordinators i Västra Hisingen har under året hållit i projektledning och uppföljning av verksamheten. Spädbarnsverksamheten är i sig en framgångsfaktor där samverkan mellan olika organisationer och förvaltningar skapar ett mervärde för familjerna.

Spädbarnsverksamheter finns även i andra geografiska delar av staden (Lundby och nordöstra Göteborg). Dessa verksamheter regleras dock inte i ett eget avtal.

Mervärde för barn och familj

Koordinatorerna lyfter framför allt kommunikation mellan verksamheter och professioner som grunden för det mervärde som skapats för barn och familjer. När personal kommunicerar i syfte att samverka och samarbeta så ökar kunskapen om varandras verksamheter och uppdrag. Det gör att det blir enklare att hänvisa familjen till rätt stöd på rätt nivå. Ytterligare ett mervärde är att familjer möts av gemensamma budskap från flera verksamheter. Samverkan behövs för att kunna nå barn och familjer med insatser som den egna verksamheten har svårt att nå.

Under pandemin fanns inte alla verksamheter alltid fysiskt på plats på familjecentralen. Föräldrarådgivare såg då en tydlig nedgång i antal familjer som BMM och BVC hänvisade till dem. Nu när alla återigen sitter samlokaliserade har antalet familjer som hänvisas till föräldrarådgivare ökat igen. Det visar på hur avgörande samverkan och samlokalisering är.

Beskriv positiva saker som skett under året och de framgångsfaktorer som kan kopplas till detta.

Bildandet av facknämnder har inneburit en tätare samverkan mellan koordinatörer som nu tillhör samma stadsområde. Det har medfört ett kollegialt stöd samt möjligheten att göra bredare gemensamma insatser som har större möjlighet att nå fler barn och familjer. Det har även inneburit gemensamt fokus på spridning av information och belysande av utmaningar. Områdena på Hisingen lyfter att det även inneburit en tydligare samverkan med förskoleförvaltningens enhet barnhälsa, förskola och öppen förskola.

Flera verksamheter inom ramen för FC och FCA har under året stärkt samverkan mellan sig. På några håll har även samverkan med civilsamhället stärkts. Framgångsfaktorer som koordinatörerna lyfter är bland annat samlokalisering, formaliserade dialoger och gemensamma samverkansavtal. Styrgrupper för FC-liknande verksamheter har startats för arbetet i Munkebäck och Linnéstaden. Grupperna har påbörjat dialoger för gemensamma samverkansavtal och beslut har fattats om gemensamma samverkansrutiner. För FCA-arbetet på Axelhuset (Högsbo) har samverkansavtal tecknats mellan förskoleförvaltningen, kulturförvaltningen, Närhälsan samt socialförvaltning Sydväst.

Kunskap om varandras uppdrag, förutsättningar och mandat är en del av att skapa en god samverkan. I stadsområde Centrum har förskoleförvaltningen stärkt sin kunskap om barnhälsovården. Arbetet har mynnat ut i en film om barnhälsovårdens uppdrag som ska spridas till förskolor inom Göteborg och till verksamheter inom regionen.

Ge exempel på utmaningar/förbättringsområden som är nya för året eller kvarstår.

Koordinatorerna beskriver att samverkan i sig är en utmaning att hålla levande vid personalomsättningar och när verksamheter befinner sig i en långvarig pressad situation. Det behöver finnas ett aktivt arbete för att stärka samverkan och gemensamma frågor på både strategisk och operativ nivå. Det lokala perspektivet behöver värnas och inte tappas bort i övergången till facknämnder. Avståndet till de vi är till för kan riskera att öka på kort sikt. Målgruppen barn och familj måste alltid vara i fokus.

När det gäller familjecentraler lyfts lokalprocesser samt barnmorskemottagningarnas, och ibland BVC:s, begränsade möjlighet att delta i och utveckla samverkan som utmaningar. Utmaningarna är inte nya utan kvarstår sen tidigare år. Risken med utmaningarna är att möjligheterna till tidiga insatser för barn och familjer kan begränsas.

Det pågår en aktiv desinformationskampanj mot svensk socialtjänst. Även svensk förskola och andra välfärdsverksamheter som möter barn och familjer drabbas av kampanjen. Koordinatorerna lyfter att misstron bland annat resulterat i att familjer inte går till öppna förskolan då socialtjänsten är där och inte heller vill ta del av föräldraskapsstöd. Utmaningen bör mötas med tillitsskapande och kunskapshöjande arbete.

Det finns fortfarande utmaningar i att samordna generella föräldraskapsstödsprogram likvärdigt över staden. Angered och Östra Göteborg lyfter att en stor del av verksamhetsmedlen för FCA används till tolkkostnader i genomförandet av föräldraskapsstöd. Det innebär att nordöstra Göteborg har mindre medel kvar till insatser i jämförelse med andra stadsdelsområden.

Flera årsredovisningar lyfter de nya avtalen om FCA som en utmaning. Processen för att ta fram nya avtal upplevs i sig som negativ. Alla berörda parter (förskoleförvaltningen, koordinators och utförare inom regionen) upplevs inte ha fått vara med och forma innehållet i avtalen. Därmed finns det heller ingen bred förankring av de nya avtalen. Formuleringar och uppdrag i de nya avtalen upplevs som otydliga vad gäller koordinators uppdrag riktat till barn i yngre åldrar och regionens roll i FCA. Konsekvensen av tolkningsutrymmet i de nya avtalen riskerar att ske på bekostnad av barn och familjer samt den samverkan som byggts upp över tid inom ramen för FCA.

3. Bemanning och kompetensutveckling

Flera av de verksamheter som står under "Familjecentral" är per definition egentligen familjecentralsliknande verksamheter. I tabellen presenteras verksamheterna utifrån den definition de har i respektive årsredovisning. Förskoleförvaltningen har valt att inte tolka om definitionerna.

Utbud av verksamheter så som definieras i årsrapporterna			
Område	Familjecentraler	Familjecentralsliknande verksamhet	Familjecentrerat arbete med lokalt avtal
Stadsområde Centrum	Draken (Krokslätt) Sandarna	Linnéstaden (ingen samlokalisering med ÖF) Munkebäck (ingen samlokalisering med ÖF)	
Lundby		Sannegården	
Norra Hisingen	Tuve		Kärra Backa (avtal ska skrivas)
Västra Hisingen	Södra Biskopsgården		Norra Biskopsgården Torslanda
Östra Göteborg	Bergsjön		
Angered		FC Lövgårdet (BMM saknas) FC Angered centrum (BMM saknas) FC Hjällbo (BMM saknas)	
Västra Göteborg	Opaltorget		
Askim-Frölunda-Högsbo	Trädet (Frölunda)		Axelhuset (Högsbo)

Processen kring en eventuell familjecentral i Gamlestaden avslutades formellt hösten 2022 då förutsättningar för samlokalisering inte längre fanns. I området Gamlestaden finns en etablerad samverkan mellan BVC, socialtjänst och BMM. I december 2022 togs beslut i förskolenämnden om att ge stadsledningskontoret i uppdrag att inleda en förstudie för en öppen förskola på Brahegatan 11. En eventuell öppen förskola i Gamlestaden kommer bli en fysisk arena för samverkan mellan de parter som ingår i en FC.

Upplevs befintlig bemanning på FC tillräcklig för uppdraget?

Östra Göteborgs årsredovisning är den enda som uppger att resurserna på familjecentralen är tillräckliga för uppdraget. Övriga årsredovisningar svarar nej på frågan. Det vanligaste orsaken är att bemanning och deltagande från BMM är bristfällig eller helt saknas. Orsaken uppges vara brist på resurser och förutsättningar, främst i form av tid och personal. I Tuve har BMM lämnat medverkan i familjecentralen permanent.

Även BVC har under året haft svårt att bemanna familjecentraler och samverkan. Orsakerna varierar från svårigheter att rekrytera, sjukfrånvaro och långvariga effekter från föregående års pandemi. På FC Draken (Krokslätt) finns just nu ingen BVC i lokalerna. I stället har samverkan stärkts med flera BVC i närområdet. På FC Sannegården och FC Trädet (Frölunda) har det helt eller delvis saknats förebyggande socionom. Det har inneburit att aktiviteter som föräldragrupper och individuella samtal inte kunnat genomföras.

Den enda öppna förskolan som enligt årsredovisningarna har haft utmaningar med bemanning under året är FC Sandarna.

Beskriv om och hur kompetenshöjande insatser genomförts för parter (inklusive koordinator/samordnare) vid familjecentral och/eller verksamheter inom det familjecentrerade arbetssättet.

I enlighet med samverkansavtalet har koordinatorerna genomfört gemensam kompetensutveckling under året. Gemensam innebär att professioner från både Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen deltar. Några insatser har alla eller de flesta stadsområden deltagit i:

- 2 Grundutbildningen i FCA: arrangeras av koordinatorerna och processledare Jämlik stad,
- 3 Nationell konferens arrangerad av föreningen för familjecentralers främjande,
- 4 Kraftsamling fullföljda studier, konferens arrangerad av Västra Götalandsregionen,
- 5 Värna våra Yngsta, nationell konferens arrangerad av Nationellt kompetenscentrum anhöriga och
- 6 Barnrättsdagarna, nationell konferens arrangerad av Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Två koordinators har under vårterminen 2022 deltagit i utbildningen: *Jämlik hälsa. Teori och praktik för en social hållbar samhällsutveckling* (7,5 högskolepoäng) som genomförs av Göteborgs universitet på uppdrag av stadsledningskontoret, Göteborgs Stad.

På lokal nivå har kompetensutveckling skett inom en rad områden, till exempel sekretess, SIP (samordnad individuell plan), kvinnlig könsstämpning, föräldraskapsstöd, HBTQI

och psykisk hälsa. Utöver specifika kompetensutvecklande insatser lyfter koordinatorena att kompetensutveckling sker i det dagliga arbetet och i lokala samverkansforum när professioner lär sig om varandras uppdrag och verksamheter. Den kompetensen är viktigt för att kunna möta och hänvisa familjer rätt.

Kompetensutveckling har även skett genom inköp av material som delats ut i verksamheter, bland annat i förskolan. Exempel på material som köpts in är barnböcker till hallbibliotek på förskolor och material till föräldraskapsstödsutbildningar.

Ge exempel på ytterligare behov av kompetensutveckling under 2023

Behovet av och planeringen för kompetensutveckling varierar. Ett område som lyfts i flera årsredovisningar är sekretess och samtycke för överföring av information mellan verksamheter. Gemensamt för de flesta områden är behovet av kompetensutveckling på området psykisk hälsa. Perspektiv som tas upp är psykisk hälsa hos blivande föräldrar och yngre barn.

Områdena på Hisingen tar upp behov av fler utbildade kursledare i ABC (Alla Barn i Centrum) för att kunna genomföra fler kurser för vårdnadshavare. Stadsområde Centrum lyfter behov av kompetenshöjning om socialtjänstprocessen. Områdena i sydväst kommer under år 2023 fokusera på området hedersrelaterat våld och förtyck genom att ta fram en handlingsplan. Västra Göteborg kommer även fortsätta med forskningsprojektet Healthier Wealthier Families. Övriga områden som nämns är Läs ♥ förskola, HBTQI, barnrätt samt anknytning mellan barn och förälder.

2 Utvecklingsfrågor

Beskriv hur arbetet med generellt föräldraskapsstöd upp till 12 år har utvecklats lokalt. Ge exempel på eventuella utmaningar och förbättringsområden.

Under året har arbetet med föräldraskapsstöd till vårdnadshavare med barn 0–12 år utvecklats till att bli alltmer samordnat inom varje stadsområde. Även fler utbildningstillfällen för vårdnadshavare med barn 7–12 år har erbjudits under år 2022 jämfört med föregående år.

Koordinatorerna lyfter att det finns utmaningar i att nå vårdnadshavare med barn i skolåldern och rekrytera deltagare till kurserna. I vissa områden kan det delvis vara en kvarstående effekt av pandemin. Det saknas även ledare/utbildare i det generella föräldraskapsstödsprogrammet ABC för vårdnadshavare med barn 7–12 år.

Några av de framgångsfaktorer som lyfts i koppling till att rekrytera deltagare till föräldraskapsstödkurser, oavsett målgrupp, är:

1. gruppledare som kan prata andra språk än svenska,
2. mer tillgängliga föräldraträffar: exempelvis föräldragrupper för specifika målgrupper, olika språk, barnpassning och samverkan med civilsamhället,
3. tvärprofessionella gruppleddarpar (till exempel en specialpedagog och en socionom som leder föräldragruppen tillsammans).

Föräldraskapsstöd 3–6 år

I Biskopsgården och Torslanda finns det jämförelsevis relativt många utbildade gruppleddare för målgruppen vårdnadshavare med barn 3–6 år. Det är dock svårt för utbildade gruppleddare att avsätta tid då de ska upprätthålla ordinarie verksamhet och ofta är gruppleddare för flera olika föräldraskapsstödsprogram. Under året har det varit svårt att rekrytera deltagare även till utbildningar för vårdnadshavare med barn i 3–6 år.

Utvecklingsbehov

Det fanns förhoppningar om att ABC för vårdnadshavare med barn 0–2 år skulle påbörjas under 2022. Så blev inte fallet. Behovet finns och därför kvarstår det som ett utvecklingsområde för år 2023.

Andra utvecklingsbehov som tas upp i årsredovisningarna är fler instruktörer och utbildare i olika föräldraskapsstödsprogram samt stärkt samverkan med civilsamhället i syfte att nå fler vårdnadshavare.

3 Ekonomisk redovisning

År 2022 hade respektive samverkansavtal en omfattning på 918 tkr. Stadsområde centrum hade en sammanlagd budget om 2,754 mnkr (918 tkr x3). Totala budgeten för alla samverkansavtal FCA för år 2022 var 9,180 mnkr (exklusive ingående medel från år 2021). Förskolenämnden finansierade under år 2022 en fjärdedel av den totala budgeten vilket innebar en kostnad om 2,29 mnkr.

Enligt samverkansavtalen ska överskott för ett år på mindre än 100 tkr inte betalas tillbaka till parterna. Överskott för ett år på mindre än 100 tkr flyttas över till nästa års budget för FCA. I de fall överskottet för ett år överstiger 100 tkr har återbetalning skett till parterna.

Utfall av budget 2022					
Område	Ingående medel från år 2021	Utfall tjänst (koordinator och samordnare)	Utfall kompetens-utveckling	Utfall övrig (tex material)	Differens mot budget
Stadsområde Centrum (Majorna-Linné, Örgryte-Härlanda och Centrum)	270 000 kr	1 856 000 kr	143 000 kr	645 000 kr	380 000 kr (överskott)
Lundby	0 kr	501 000 kr	245 000 kr	141 000 kr	31 000 kr (överskott)
Norra Hisingen	66 000 kr	663 000 kr	132 000 kr	132 000 kr	57 000 kr (överskott)
Västra Hisingen	0 kr	651 000 kr	157 256 kr	71 796 kr	37 948 kr (överskott)
Angered	0 kr	611 000 kr	231 802 kr	55 526 kr	19 672 kr (överskott)
Östra Göteborg	0 kr	746 000 kr	90 000 kr	80 000 kr	2 000 kr (överskott)
Askim-Frölunda-Högsbo	27 500 kr	658 500 kr	27 500 kr	204 500 kr	55 500 kr (överskott)
Västra Göteborg	27 500 kr	658 500 kr	27 500 kr	204 500 kr	55 500 kr (överskott)
Totalt	391 000 kr	6 345 000 kr	1 054 058 kr	1 534 322 kr	638 620 kr

4 Analys

Förskoleförvaltningen gör bedömningen att det under 2022 skett ett arbete inom ramen för FCA som bidragit till att skapa ett mervärde för barn och familjer. Mervärdet har skapats i den samverkan och det samarbetet som berörda verksamheter haft med varandra och som faciliterats av funktionen koordinator. De utvecklingsområden och utmaningar

som framkommer bör omhändertas för att utveckla och förbättra samverkansarbetet för barn och familjer inom ramen för FCA.

Utvecklingsområden och utmaningar

Förutsättningar för genomförande av FCA

Under 2022 är det tydligt att omvärlden har påverkat arbetet med FCA. Effekter av restriktioner kopplat till pandemin och desinformationskampanjen mot svensk socialtjänst är exempel på händelser i samhället som även drabbat FCA. Det är händelser som lokal nivå inte kan förhindra men som koordinators och professioner måste förhålla sig till. Den aktiva desinformationskampanj som pågår mot svensk socialtjänst drabbar även förskola och andra välfärdsverksamheter. Det skapar hinder i genomförandet av FCA vilket i sin tur påverkar koordinators uppdrag. Misstron har bland annat resulterat i att familjer inte går till öppna förskolan då socialtjänsten är där och inte heller vill ta del av insatser. Även pandemin har fortsatt påverkat förutsättningarna för genomförandet av FCA. Det är svårt att skapa relationer på distans, både mellan verksamheter och mellan professioner och vårdnadshavare.

Oron över hur samverkan i sig ska kunna fortsätta och utvecklas när resurser saknas hos flera samverkansparter är en röd tråd i årsredovisningarna. Deltagande från BMM, och i vissa fall BVC, är begränsat eller saknas helt i de flesta FC och familjecentralsliknande verksamheter. Sammantaget innebär det svårigheter att upprätthålla kontinuitet och kvalitet i FCA-arbetet. Det är viktigt att påpeka att det inte handlar om brist på engagemang eller vilja utan om avsaknad av organisatoriska förutsättningar så som tid, kompetens och resurser. När allt fler BMM lämnar samverkan och samlokaliseringen så bör även frågan ställas om det längre är en familjecentral utifrån den definition som är given.

Samverkansavtalen är en förutsättning och den grundläggande utgångspunkten för genomförandet av FCA. Några koordinators lyfter mindre positiva upplevelser av processen för att ta fram nya samverkansavtal om FCA. När inte alla berörda parter upplever delaktighet och inkludering i processen blir det troligen svårare att förankra och genomföra det som står i samverkansavtalen. Upplevelsen av tolkningsutrymme i avtalen kommer troligen inte gynna likvärdighet, varken i det operativa genomförandet eller i ledning och styrning.

Nya facknämnder

I årsredovisningarna lyfter koordinators fördelarna med bildandet av facknämnder. Men det finns även utmaningar. För att samverkan ska säkras i omorganisationer krävs ett aktivt arbete på både strategisk och operativ nivå. Deltagare behöver fortsätta komma på möten och alla berörda parter måste vara med i dialog och beslut om förändringar av strukturen för och innehållet i samverkan. Målgruppen barn och familj måste alltid vara i fokus. Om omorganisationen i sig tar över fokus riskerar avståndet till de vi är till för att öka på kort sikt.

Strukturer för ledning och styrning i samverkan

Närvaro och aktivt deltagande i samverkansforum gör skillnad för hur samverkan och samarbetet inom FCA fungerar och utvecklas. När ansvaret att vara styrgrupp för FCA

har övergått från NOSAM barn och unga till forum för stadsområdessamverkan är representationen mellan samverkansparterna (region och kommun) numera ojämnt fördelad. Det finns, i detta fall, en risk att frågorna får ett övervägande kommunalt perspektiv vilket inte gynnar samverkan. Precis som flera koordinators lyfter i årsredovisningarna måste regionens delaktighet i FCA-frågor och representation i styrning och ledning säkras. Annars riskerar mervärdet för barn och familjer, som samverkan ger, att bli mindre eller utebli.

Förskoleförvaltningen har beslutat att tidiga insatser i samverkan med stöd av familjecentrerat arbetssätt (FCA) ska vara en övergripande utgångspunkt för arbetet med det kompensatoriska uppdraget. Fyra områden är prioriterade varav ett är *en likvärdig och tydlig struktur för samverkan*. Att säkra samverkan med regionen inom ramen för FCA bör vara en del av arbetet med detta prioriterade område.

Organisering av FCA

FC, familjecentralsliknande verksamhet och lokala avtal om FCA är olika sätt att organisera FCA. Hur FCA organiseras är svar på lokala behov och förutsättningar men även ett utvecklingsarbete. Göteborg är en större stad med olika utmaningar i olika delar av staden. En flexibilitet i att organisera FCA är önskvärt. Dock behöver det samtidigt finnas gemensamma ramar och strukturer för samverkan på en övergripande nivå. Under 2023 kommer det beslutas om ett nytt länsgemensamt avtal om FC inklusive definitioner av FC och familjecentralsliknande verksamhet. Avtalet kan vara en ram och övergripande struktur som ger stöd till det lokala arbetet och definition av lokala verksamheter.